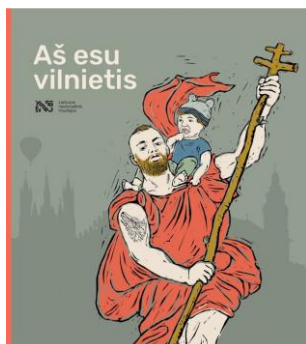
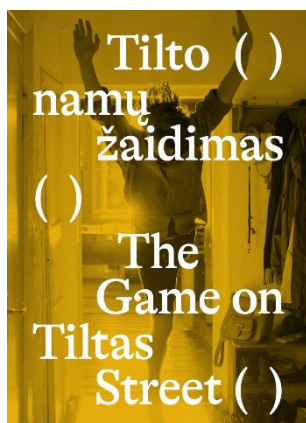


Kraštotyros leidiniai. 2022 m.



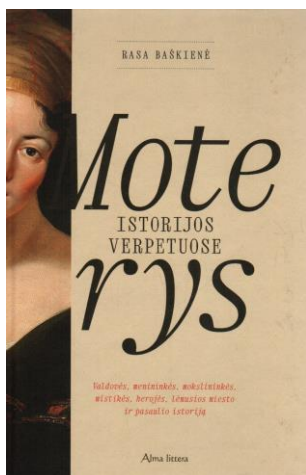
Aš esu vilnietis: [parodos leidinys, 2022 12 14 – 2023 08 27, Lietuvos nacionalinio muziejaus Istorijų namai, Vilnius]. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2022]. – 130, [2] p.: iliustr., faks., portr., žml.

Parodos katalogas skirtas Vilniaus miesto 700 metų jubiliejui. Leidinyje pristatoma penkiasdešimt vilniečių, reprezentuojančių septynis miesto istorijos šimtmečius. Beveik visi knygos herojai – tikros istorinės asmenybės, kažkada gyvenusios arba dabar tebegyvenančios Vilniuje. Prie kiekvienos asmenybės pateikiami reikšmingiausių parodos eksponatų atvaizdai bei žaismingi piešiniai, iliustruojantys šio vilniečio gyvenimą. Siūlomos užduotys kiekvieną istoriją sujungia su konkrečia Vilniaus vieta ir kviečia lankytojus jubiliejiniiais metais pasivaikščioti vietomis, kuriomis kažkada galėjo vaikščioti ir knygos personažai. Leidinyje pateikiama ir šv. Kristoforo – miesto globėjo ir pagrindinės Vilniaus miesto herbo figūros – istorija.



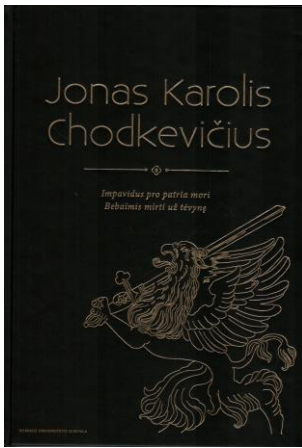
Balčiūnaitė, Justė Margarita. Tilto namų žaidimas = The game on Tiltas street. – [Vilnius]: [J. Puidokė], [2022]. – 189, [5] p.: iliustr.

Knygoje užfiksuota 2010 m. susikūrusi Tilto namų bendruomenė, atskleidžianti to meto jaunimo socialinius santykius. Dokumentinė leidinio fotografija įamžina Vilniaus miesto etapą, kai jauni žmonės gyveno didelėmis grupėmis neremontuotuose butuose, o eklektiškų interjerų vaizduose susipina skirtingų laikmečių detalės.



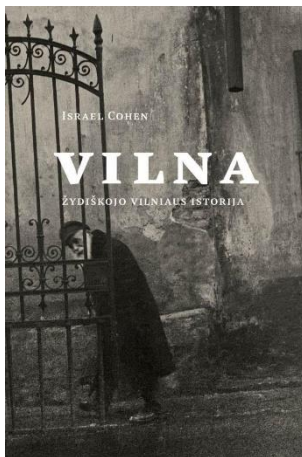
Baškienė, Rasa. Moters istorijos verpetuose: [valdovės, menininkės, mokslininkės, mistikės, herojės, lėmusios miesto ir pasaulio istoriją]. – Vilnius: Alma littera, 2022. – 206, [2] p.: iliustr., portr., faks., nuotr.

Knygoje pasakojama apie dvidešimt moterų, valdovių, menininkių, mokslininkių, mistikių, visuomenės veikėjų, gyvenusių XIV–XXI a. Vilniuje ir palikusių ryškų pėdsaką miesto istorijoje.



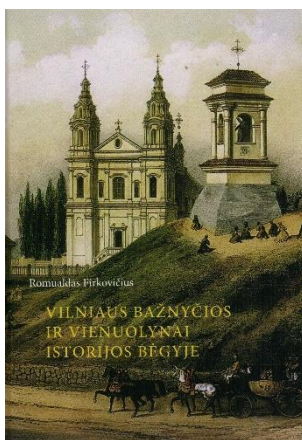
Jonas Karolis Chodkevičius: Impavidus pro patria mori – Bebaimis mirti už tėvynę = Jan Karol Chodkiewicz: Impavidus pro patria mori – Fearless to die for the homeland: Vilniaus universiteto bibliotekos dokumentai. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2022. – 323, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje aptariamas J. K. Chodkevičiaus gyvenimas, karinė ir visuomeninė veikla, jo šeimos ir to meto gyvenamoji aplinka, pateikiamas svarbiausių gyvenimo datų sąrašas, yra asmenvardžių ir vietovardžių rodyklės. Leidinys iliustruotas Vilniaus universiteto bibliotekoje saugomų XVI–XX a. dokumentų, susijusių su J. K. Chodkevičiumi, faksimilėmis.



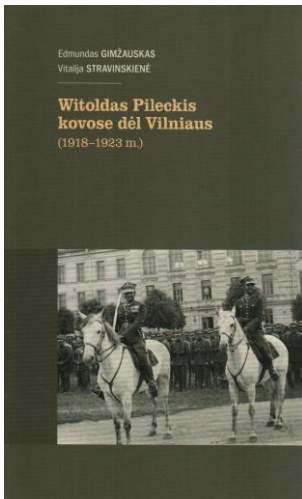
Cohen, Israel. Vilna: žydiškojo Vilniaus istorija. – [Vilnius]: Hubris, 2022. – 380, [2] p.: faks., portr.

Leidinyje pateikiama Vilniaus žydų istorija nuo įsikūrimo Vilniuje XIV a. iki tragiškos pabaigos Holokausto metu. Knyga pirmą kartą išleista 1943 m. JAV, jau nujaučiant jog Vilniaus žydus ištiko tragedija, kuri nutraukė šios per amžius Vilniuje gyvenusios bendruomenės tradicijas, kultūrą ir tęstinumą.



Firkovičius, Romualdas. Vilniaus bažnyčios ir vienuolynai istorijos bėgyje: tyrimų apybraižos. – Vilnius: Savastis, 2022. – 273, [2] p.: iliustr.

Leidinyje glaustai aptariamos vienuolijos (vienuolių ordinai), jų įsikūrimas Vilniuje ir vienuolynų bei bažnyčių steigimas; jų fundavimo aktai; pateikiami duomenys apie konkrečius vienuolynus, jiems priklausančius gyvenamuosius namus bei ūkinius pastatus, daržus, sodus, sklypus, akcentuojant jų situaciją; glaustai aprašomos brolijos, veikusios prie vienuolynų ir bažnyčių, špitolės, mokyklos, spaustuvės; pateikiami duomenys apie bažnyčias ir jų parapijas, koplyčias, kapines.



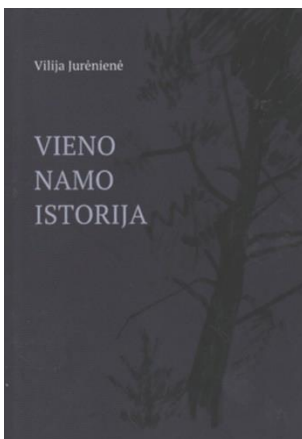
Gimžauskas, Edmundas. Witoldas Pileckis kovose dėl Vilniaus (1918–1923 m.) / Edmundas Gimžauskas, Vitalija Stravinskienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2022. – 223, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje aptariamas Lenkijos nacionalinio didvyrio, Pasipriešinimo totalitariniams režimams, Antrojo pasaulinio karo metų dalyvio Witoldo Pileckio jaunystės tarpsnis, tiesiogiai susijęs su Lietuva ir Vilniumi. W. Pileckio biografija pristatoma Lietuvos ir Lenkijos kovų dėl Vilniaus ir Vilnijos (1918–1923 m.), šio krašto gyventojų santykių ir istorinių įvykių kontekste.



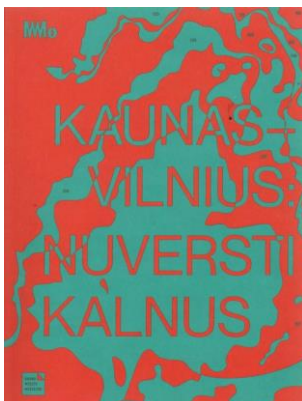
Gudavičius, Henrikas. Tylos ir senovės ieškojimai: laiškas iš kaimo / Henrikas Gudavičius, Algimantas ir Mindaugas Černiauskai. – Merkinė, 2022. – 434, [2] p.: iliustr., portr.

Knygoje publikuojami 2017–2019 metais rašyti Dzūkijos nacionalinio parko vyriausiojo ekologo Henriko Gudavičiaus dienoraščiai, spausdinamos įvairiais metais regioninę lietuvišką kaimą savitai užfiksavusių fotomenininkų Algimanto ir Mindaugo Černiauskų nuotraukos. Leidinyje pateikiami gamtotyriniai knygos autorių įspūdžiai, fenologiniai stebėjimai, sodietiškai žemės darbų apmąstymai, tarmiški žmonių pašnekesiai, vaizdingos istorinės, etnokultūrinės, psichologinės refleksijos bei filosofinės išvalgos.



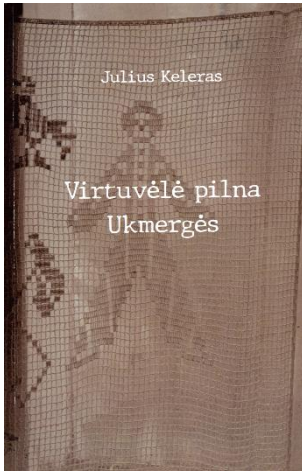
Jurėnienė, Vilija. Vieno namo istorija. – Vilnius: [V. Jurėnienė], 2022. – 226, [2] p.

Knygoje spausdinami autorės prisiminimai apie Pavasario gatvę Antakalnio mikrorajone, namo statybas, darbą Lietuvos dailininkų sąjungoje, sutiktus žymius žmones...



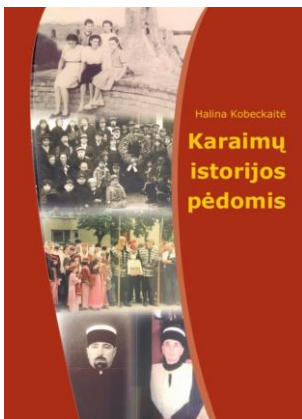
Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus: [parodos katalogas, 2022 m. balandžio 23 – rugpjūčio 28 d., Kaunas/Vilnius]. – [Vilnius]; [Kaunas], [2022]. – 157, [2] p.: iliustr., faks., portr.

Parodos kataloge aptariami Kauno ir Vilniaus architektūros, geografijos, meniniai aspektai, įvairiais pjūviais nagrinėjama šių miestų kultūra, socialinis gyvenimas.



Keleras, Julius. Virtuvėlė pilna Ukmergės: [eilėraščiai]. – Vilnius, 2022. – 96, [10] p.

Poezijos knygoje eilėraščių forma pateikiami autoriaus vaikystės gyvenimo prisiminimai, susiję su jo artimais giminaičiais, Ukmergės kasdiene aplinka, įvairiausiais daiktais, pojūčiais bei išgyvenimais.



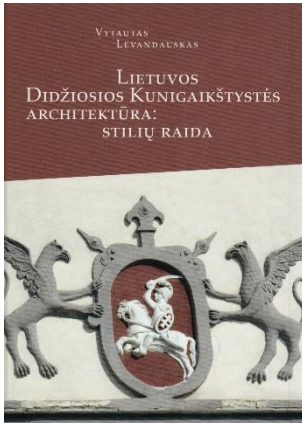
Kobeckaitė, Halina. Karaimų istorijos pėdomis: straipsnių rinkinys. – Trakai, 2022. – 591, [1] p.: ilustr., faks., portr.

Trakuose gimusios karaimės lietuvių diplomatės, Lietuvos Respublikos pirmosios moters ambasadorės, vertėjos, žurnalistės, humanitarinių mokslų daktarės Halinos Kobeckaitės straipsnių rinkinys išleistas minint karaimų apsigyvenimo Lietuvoje 625-ąsias metines ir Lietuvos karaimų metus. Knygoje pristatoma karaimų tautos kultūra, istorija, paveldas ir jų sąveika su šių laikų realijomis. Leidinį sudaro dr. H. Kobeckaitės straipsniai, 2011–2022 m. spausdinti Trakų rajono laikraštyje „Trakų žemė“, vykdamas Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo finansuotus projektus, ir sulaukę išskirtinio skaitytojų dėmesio.



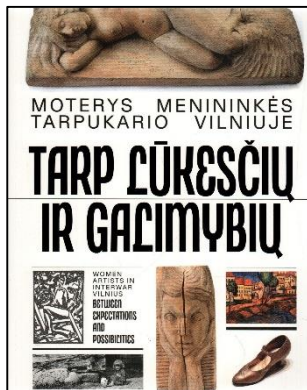
Kuiziniene, Ieva. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų gobelenai = Tapestries of the Palace of the Grand Dukes of Lithuania: 2011–2021 m. įsigytos vertybės, naujai atributuoti kūriniai. – Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2022. – 247, [1] p.: ilustr., faks.

Moksliniame kataloge išsamiai pristatoma 2011–2021 m. Valdovų rūmų muziejaus įsigytų gobelenų kolekcija. Pirmoje leidinio dalyje apžvelgiama Europos gobelenų istorija, supažindinama su meninių audinių ypatybėmis, jų kokybei ir vertei įtakos turėjusiais veiksniais, svarbiausiais gamybos centrais, užsakovais, audėjais, dailininkais, prekybininkais. Į tekstą, kuriame gausu vardų, datų ir pavadinimų, įterpta istorijų, palyginimų, padėsiančių geriau suprasti aprašomą kontekstą, kartais pasijusti istorinių faktų sukuryje. Knygoje daug užsienio šalių muziejų ir bibliotekų eksponatų fotografijų, leidžiančių susipažinti su Europos gobelenų raidos kontekstu, įsigytų gobelenų pirmavaizdžiais ir kartotėmis. Antroje leidinio dalyje išsamiai pristatomi 2011–2021 m. Valdovų rūmų muziejaus įsigyti gobelenai – jų istorija, tematika, meninės savybės, restauravimo istorija, kontekstas, bibliografija, eksponavimo istorija.



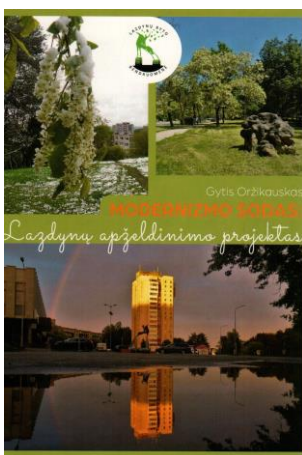
Levandauskas, Vytautas. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės architektūra: stilių raida: [monografija]. – Kaunas, 2022. – 359, [1] p.: iliustr., brėž., faks.

Knygoje pateikiama Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės architektūros istorija nuo valstybės susikūrimo XIII a. viduryje iki trečiojo ATR padalijimo 1795 m. Leidinys yra tarptautinio pobūdžio – tyrimas apima Lietuvos, Baltarusijos, Ukrainos, Latvijos, Lenkijos žemes istoriškai susijusias su LDK. Monografija paremta įvairių šalių mokslininkų ir paties autoriaus atliktais architektūrologiniais, istoriniais ir natūriniais tyrimais. Architektūros raidos savitumai perteikiami chronologiškai, susiejant su krašto politiniu, konfesiniu, kultūriniu gyvenimu. Monografiją sudaro pratarinė, įvadas, 5 pagrindiniai skyriai apie romanikos, gotikos, renesanso, baroko ir klasicizmo architektūrą, pabaiga ir priedai. Leidinyje yra vilnietiško baroko bažnyčioms skirtas skyrius. Knyga gausiai iliustruota pastatų planų brėžiniais, ikonografinių vaizdų reprodukcijomis, iš natūros darytomis nuotraukomis.



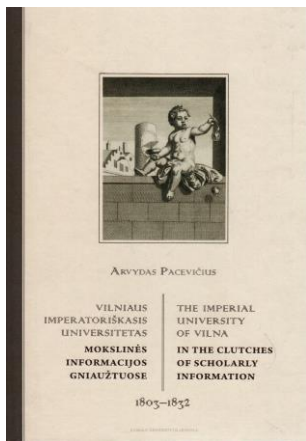
Moterys menininkės tarpukario Vilniuje: tarp lūkesčių ir galimybių = Women artists in interwar Vilnius: between expectations and possibilities: [parodos katalogas, 2021 12 15–2022 04 10, Vytauto Kasiulio dailės muziejus, Vilnius]. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla: Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 2022. – 285, [3] p.: iliustr., faks.

Knygoje įvairiais aspektais atskleidžiama moterų menininkių kūrybos tarpukariu panorama. Pirmojoje leidinio dalyje analizuojama tarpukario moterų padėtis, kūrybinis jų palikimas. Antroji dalis – albuminė, joje moterų kūryba atskleidžiama per šešis teminius pjūvius: moterų kurtus portretus ir autoportretus, artimos aplinkos kulisus, socialiai ir emociškai jautrių išgyvenimų patirtis, etninės kultūros pažinimo lauką, modernumo siekį ir vilnietišką populiariąją bei teatro kultūrą, moterų kelionių temą. Kataloge taip pat pateikiamos trumpos kūrėjų biografijos.



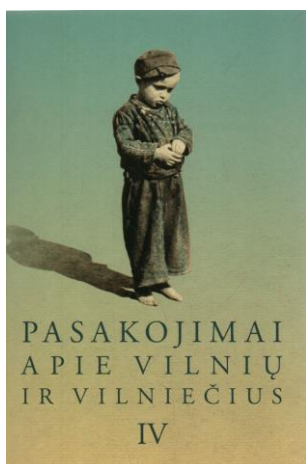
Oržikauskas, Gytis. Modernizmo sodas: Lazdynų apželdinimo projektas: leidinys skirtas dendrologės Valentinos Šimukonytės, suprojektavusios Lazdynų želdinius, 90-osioms gimimo metinėms. – Vilnius: Lazdynų „Ryto“ bendruomenė: Kriventa, 2022. – 98, [2] p.: iliustr.

Leidinyje pristatomas 1968–1970 m. dendrologės Valentinos Šimukonytės (1932–2015) atliktas Lazdynų gyvenamojo rajono Vilniuje apželdinimo projektas. Knygoje profesionalūs apželdintojai ir augalų entuziastai supažindinami su vietos želdynų įvairove: nugriautų senųjų kaimų sodais ir giraitėmis, darniai įkomponuotomis į naujojo gyvenamojo rajono želdynų sistemą, bei įvairiomis augalų savybėmis, kurios buvo sąmoningai išnaudotos kraštovaizdžio estetiniam įspūdžiui sukurti.



Pacevičius, Arvydas. Vilniaus imperatoriškasis universitetas mokslinės informacijos gniaužtuose, 1803–1832 = The Imperial University of Vilna in the clutches of scholarly information, 1803–1832. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2022. – 491, [1] p.: iliustr., faks.

Knygoje nagrinėjami Vilniaus imperatoriškojo universiteto (1803–1832) mokslinės informacijos poreikiai, tyrimų infrastruktūra, represinės cenzūros apraiškos ir bendruomenės lūkesčiai atveriant Europos mokslo žinią. Imperinę visa apimančios kontrolės realybę, kurioje XVIII a. pabaigoje atsidūrė Vilniaus universitetas, atspindi „informacijos gniaužtų“ terminas. Tyrimu atskleista, kaip XIX a. pradžioje universitetas buvo įtrauktas į Rusijos imperijos mokslo infosferą. Taip pat leidinyje publikuojamas archyvinis šaltinis, atskleidžiantis knygų ir kitų mokymo priemonių dovanojimų tipologiją ir dinamiką, aktualizuojantis atminties institucijose saugomas senojo Vilniaus universiteto vertybes. Mokslo istorijos ir paveldo studijų problematiką aprėpiantis tarpdalykinis darbas papildo XIX a. Lietuvos istorijos ir kultūros, Vilniaus universiteto, knygos ir skaitymo istorijos tyrimus.



Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius / sudarytoja Zita Medišauskienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2018–. – kn.: iliustr., faks.

[Kn.] 4. – 2022 (Vilnius). – 222, [1] p.: iliustr., faks., portr. – Aut.: Vytautas Jogėla, Olga Mastianica-Stankevič, Zita Medišauskienė, Mieczysław Jackiewicz, Adolfas Richteris, Vitalija Stravinskienė, Tatjana Žironič, Ričardas.

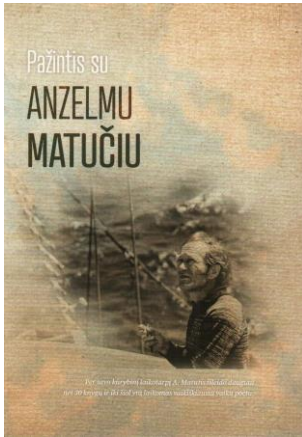
Knygoje rašoma apie XIX–XX a. vilniečių gyvenimą: apie Šnipiškių (Kalvarijų) turgaus atsiradimą, plytines, XIX a. veikusias šiame priemiestyje, Polocko gatvės gyvenimą prieš Antrąjį pasaulinį karą, XIX a. pirmosios pusės pradinės miesto mokyklas, vilniečių moterų dalyvavimą 1863–1864 m. sukilime, automobilizaciją XX a. pradžios Vilniuje. Aptariama Vilniaus gyventojų tautinė sudėtis po Antrojo pasaulinio karo.



Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius / sudarytoja Zita Medišauskienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2018–. – kn.: iliustr., faks.

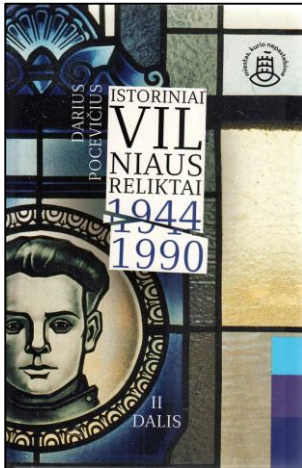
[Kn.] 5. – 2022 (Vilnius). – 177, [1] p.: iliustr., faks. – Aut.: Karolina Glinska, Rytis Jonaitis, Irma Kaplūnaitė, Olga Mastianica-Stankevič, Juozapas Paškauskas, Saulius Sarcevičius, Birutė Rūta Vitkauskienė. – Bibliogr. str. gale.

Knygoje aptariami Vilniaus istorijos fragmentai nuo viduramžių iki XX a. pradžios. Leidinyje pasakojama apie Kreivąją pilį, rašoma apie XIX a. pradžios Vilniaus parduotuves, pirmąjį atrakcionų parką, pirmuosius vaikų darželius.



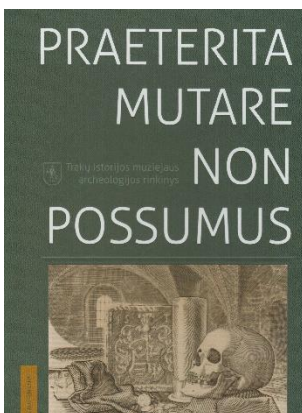
Pažintis su Anzelmu Matučiu: pasakoja muziejaus eksponatai. – [Alytus], [2022]. – 159, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje apžvelgiami Anzelmo Matučio memorialinio muziejaus (Alytaus mieste) eksponatai, aptariama poeto kūryba. Leidinyje gausiai iliustruotas nuotraukomis, kuriose įamžintas poetas ar jo asmeniniai daiktai, ir QR kodais. Juos nuskaičius galima pasižiūrėti filmukus ar virtualiai apsilankyti A. Matučio memorialiniame muziejuje. Filmukuose savo vaikystės prisiminimais dalijasi poeto sūnūs Valentinas ir Vytautas Matulevičiai, poeto draugė Birutė Švagždienė, mokinė alytiškė Liucija Petrauskaitė-Snarskienė.



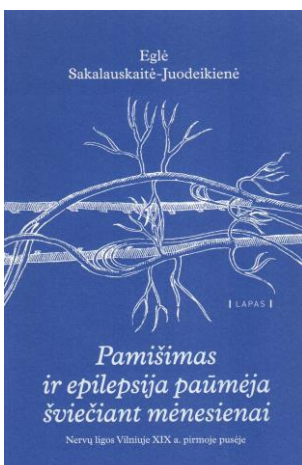
Pocevičius, Darius. Istoriniai Vilniaus relikvai, 1944–1990. – [Vilnius]: Kitos knygos, [2018]-. – d.: iliustr., faks. D. 2. – [2022] ([Vilnius]). – 655, [1] p.: iliustr., faks., portr. – Bibliogr. išnašose. – Asmenvardžių r-klė.

Leidinyje aptariamas 1965–1990 m. Vilniaus laikotarpis. Pateikiama to meto knygynų, leidyklų, vaistinių, juvelyrinių ir valiutinių parduotuvių apžvalga. Pasakojama apie Vilniaus relikvus, kuriuos mieste paliko dailininkai, kompozitoriai, rašytojai, šachmatininkai, „Spartos“ fabriko darbininkai, pirmieji kompiuterių specialistai.



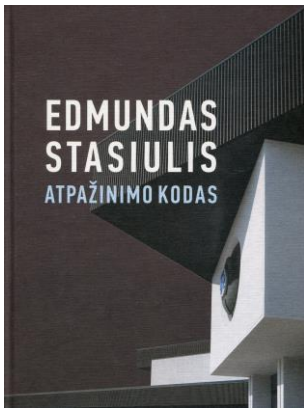
Praeterita mutare non possumus: Trakų istorijos muziejaus archeologijos rinkinys. – Trakai, 2022. – 173, [2] p.: iliustr.

Knygoje pateikiama Trakų istorinio muziejaus archeologijos rinkinio istorija, pristatomi įdomiausi ir vertingiausi šio rinkinio eksponatai. Kataloge publikuojama daugiau nei 400 archeologinių radinių iš visos Lietuvos nuo vėlyvojo mezolito iki XIX amžiaus.



Sakalaukaitė-Juodeikienė, Eglė. Pamišimas ir epilepsija paūmėja šviečiant mėnesienai: nervų ligos Vilniuje XIX a. pirmoje pusėje: mokslo monografija. – [Vilnius]: Lapas, [2022]. – 351, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Medicinos istorijos monografijoje pristatomos XIX a. pirmoje pusėje progresyvios, bet šiandien nuostabą keliančios medicinos sistemos, mokslinės ir filosofinės jų prielaidos, šokiruojantys gydymo metodai, kuriuos teko patirti to meto vilniečiams.



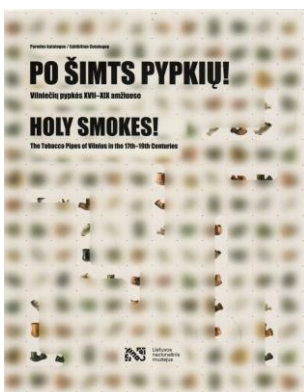
Edmundas Stasiulis: atpažinimo kodas. – Vilnius, 2022. – 246, [2] p.: ilustr., faks., portr.

Knygoje pateikiamas architekto Edmundo Stasiulio autobiografinis pasakojimas apie gyvenimo patirtis ir kūrybinę veiklą. Leidinyje aptariami Vilniuje statyti objektai.



Stebuklas – vardu Vilnius. – [Vilnius]: Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra, [2022]. – 35, [1] p.: ilustr.

Knygoje, skirtoje 12–16 metų jaunimui, žaismingai apžvelgiama Vilniaus istorija nuo miesto įkūrimo iki XVIII a. vidurio.



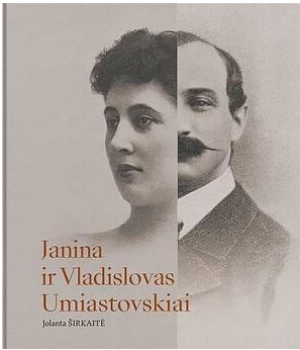
Steponaitis, Valdas. Po šimts pypkių! = Holy smokes!: vilniečių pypkės XVII–XIX amžiuose: parodos „Po šimts pypkių!“ katalogas, 2022 11 16 – 2023 06 18 [Vilnius] / [Valdas Steponaitis, Atas Žvirblys. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2022]. – 227, [1] p.: ilustr.

Parodos kataloge pristatomi įvairiose Vilniaus miesto vietose rasti XVII–XIX a. pirmos pusės molinių pypkių fragmentai, aptariama to meto vilniečių rūkymo kultūros raida mieste.



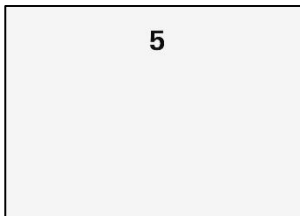
Šimašius, Remigijus. Miestas ir meras: Vilniaus pokyčių istorijos [pokalbiai]. – Vilnius: Eugrimas, 2022. – 550, [2] p.: ilustr.

Knygoje pateikiama 13 pokalbių, kuriuose buvęs Vilniaus meras R. Šimašius diskutuoja su įvairių sričių ekspertais, kolegomis ir žinomais visuomenės veikėjais apie miestų kaitą, lyderystės iššūkius, reformų vykdymo Vilniuje patirtis ir pamokas.



Širkaitė, Jolanta. Janina ir Vladislovas Umiastovskiai. – Vilnius, 2022. – 127, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje pagal archyvinius dokumentus, herbų aprašymus, enciklopedinius ir genealoginius žinynus apžvelgiama grafų Umiastovskių giminės istorija, aptariama Janinos ir Vladislovo Umiastovskių labdaringa veikla, aprašytos jų rezidencijos Žemislaukyje ir Vilniaus Trakų gatvėje.



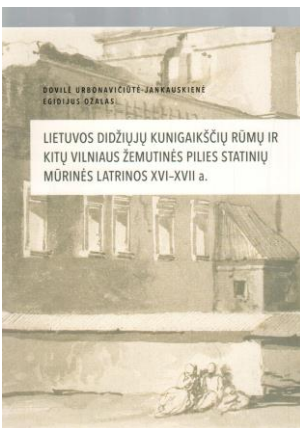
ŠMC, 2017–2022 = CAC, 2017–2022. – Vilnius, [2022]. – 287, [1] p.: iliustr.

Šiuolaikinio meno centro direktoriaus Kęstučio Kuizino sudaryta knyga yra leidinių „ŠMC – 15 metų“ ir „ŠMC/CAC 2007–2017“ tęsinys. Visos trys knygos parengtos kaip iliustruota 1992–2022 m. šios institucijos kronika. Šiame fotoalbume fiksuojama 2017–2022 m. Šiuolaikinio meno centro veikla.



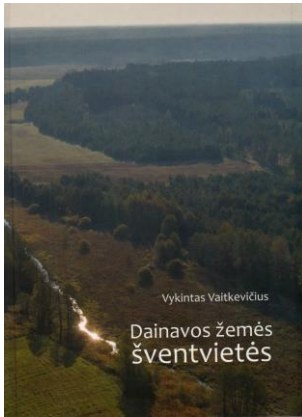
Trakai. Karaimų pasaulis. – Vilnius, 2022. – 167, [1] p.: iliustr.

Šis leidinys – senomis nuotraukomis gausiai iliustruotas, istoriniais dokumentais bei karaimų asmeniniais liudijimais paremtas pasakojimas apie Trakų miesto istoriją nuo XIV a. iki šių dienų. Leidinys gausiai iliustruotas nuotraukomis, kuriuose matome Trakų miesto urbanistinę kaitą, politinius ir istorinius įvykius. Dauguma nuotraukų unikalios, jose vaizdai, kurių jau nebeišvysime šiandieniniame Trakų mieste. Jos surinktos iš įvairių šaltinių, tačiau ypač vertingos – iš karaimų šeimų albumų, kur jos kaupiamos ir saugomos kaip be galo svarbios relikvijos.



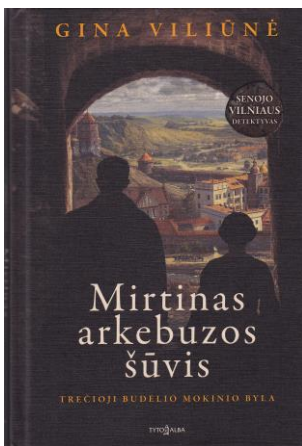
Urbonavičiūtė-Jankauskienė, Dovilė. Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų ir kitų Vilniaus Žemutinės pilies statinių mūrinės latrinės XVI–XVII a. / Dovilė Urbonavičiūtė-Jankauskienė, Egidijus Ožalas. – Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2022. – 126, [1] p.: iliustr., brėž., graf., schem.

Knygoje pristatoma XVI–XVII a. mūrinių latrinų, tyrinėtų Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmuose ir kituose Vilniaus Žemutinės pilies statiniuose, archeologinių tyrimų medžiaga. Įvairių mokslo sričių duomenų analizės pagrindu leidinyje patikslintas latrinų statybos, funkcionavimo ir užpylimo laikas, aptarta jų konstrukcija, pristatyti latrinose aptikti radinių kompleksai.



Vaitkevičius, Vyktas. Dainavos žemės šventvietės: Varėnos rajonas ir Druskininkų savivaldybė. – Merkinė, 2022. – 311, [1] p.: iliustr., faks., žml.

Knygoje rašoma apie Varėnos rajono ir Druskininkų savivaldybės šventuosius miškus, medžius, kalvas, akmenis, ežerus, raistus, upelius ir šaltinius. Leidinyje apžvelgiama Dainavos žemės šventviečių tyrinėjimų istorija, aprašomos 199 Varėnos rajono ir 46 Druskininkų savivaldybės šventvietės, skelbiamos jų geografinės padėties koordinatės, matmenys, daugelis archeologinių, istorinių, kalbinių, tautosakinių ir etnologinių duomenų, spausdinamos XVIII–XX a. žemėlapių iškarpos, schemas, piešiniai ir nuotraukos. Pasakojama apie vietas, su kuriomis žmogus užmezga ypatingą santykį, kuriose juntama šventybė, saugomas ryšys su protėviais, patiriama laimė ir įgaunama sveikata.



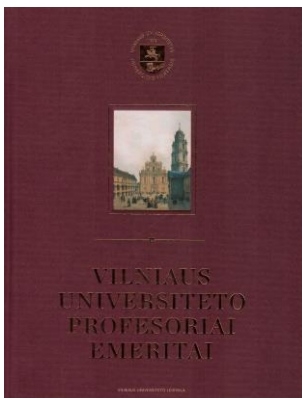
Viliūnė, Gina. Mirtinas arkebužos šūvis: trečioji budelio mokinio byla: senojo Vilniaus detektyvas. – Vilnius: Tyto alba, 2022. – 253, [1] p.

Romane pateikiama XVI a. Vilniaus panorama, kupina istorinių detalių ir spalvingų vilniečių gyvenimo scenų, o miesto gatvėse ir užkampiuose plėtojasi mįslinga, nuotykių ir pavojų pilna istorija.



Vilniaus sekretai: vizijos, atsiminimai, sapnai. – Vilnius: [Asociacija] „Slinktys“, 2022. – 295, [1] p.: iliustr.

Leidinį sudaro pokalbiai apie Vilnių, vilniečių atsiminimai ir liudijimai, poetiniai tekstai, fotografijos ir sostinės paviršių atspaudai. Knygoje ieškoma atsakymų į klausimus: kokios sostinės vizijos? Kokia šio miesto kolektyvinė atmintis? Kas slepiasi jo pasąmonėje? Daug dėmesio skiriama miesto miegamiesiems rajonams. Leidinys gausiai iliustruotas pastarųjų metų Vilniaus nuotraukomis.



Vilniaus universiteto profesoriai emeritai. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2022. – 343, [1] p.: iliustr., portr.

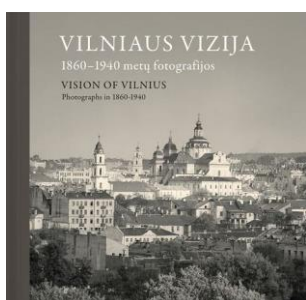
Knygoje rašoma apie mokslinį ir pedagoginį darbą aktyviai dirbusius Vilniaus universiteto bendruomenės narius, kuriems, dėl pensinio amžiaus pasibaigus darbo ryšiams su Universitetu, už ypatingus nuopelnus buvo suteiktas profesoriaus emerito vardas (statusas). Universitetas ir jo Profesorių emeritų klubas, norėdami sukaupti ir išsaugoti duomenis apie šiuos nusipelnčius žmones, pateikia svarbiausias žinias apie 70 asmenybių. Leidinyje aptariami pagrindiniai jų akademinės karjeros žingsniai, reikšmingiausi darbai bei jų įvertinimas, mintys apie Universitete prabėgusius metus, įvykius, emeritūros laikotarpiu susiklosčiusius ryšius su Universitetu.

Atskleidžiami konkretūs darbai, kuriais didžiulį intelektualinį potencialą išsaugoję profesoriai emeritai toliau Vilniaus universiteto vardą garsina Lietuvoje ir pasaulyje.



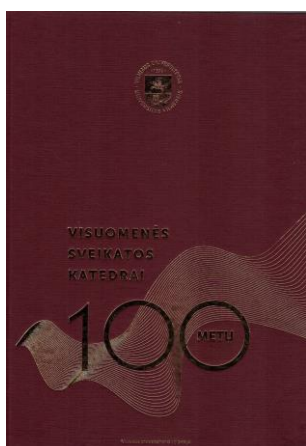
Vilniaus vienuolynų istorijos. – Vilnius: Bažnytinio paveldo muziejus, [2022]. – 48, [1] p.: iliustr.

Vaikams skirtame leidinyje supažindinama su Vilniaus vienuolynų pastatais, miestiečių kasdienybe ir netikėtais nutikimais. Išsilaisvinus nuo sudėtingų sąvokų, supančių vienuolynų paveldą, knygoje pateikiami gyvi pasakojimai apie Vilniaus vietas, kurios mieste kartais atrodo apleistos ir užmirštos.



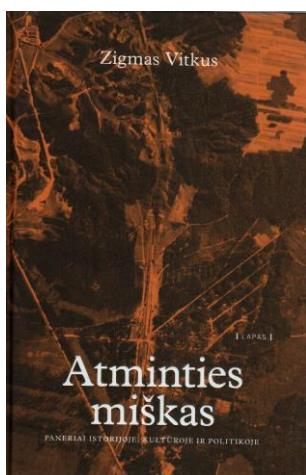
Vilniaus vizija = Vision of Vilnius: 1860–1940 metų fotografijos / sudarytojas Stanislovas Žvirgždas. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2022]. – 498, [2] p.: iliustr.

Albumė vaizduojama Vilniaus kaita nuo pirmųjų miesto fotografijų, sukurtų 1860 m., iki 1940 m. atgautos Lietuvos sostinės reginių. Leidinyje publikuojamas knygos sudarytojo Stanislovo Žvirgždo įžanginis straipsnis apie 1860–1940 m. Vilniaus fotografiją, pateikiamos trumpos to meto miesto fotografų biogramos, spausdinamos jų sukurtos Vilniaus nuotraukos.



Visuomenės sveikatos katedrai 100 metų. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2022. – 203, [1] p.: iliustr., portr.

Knygoje aptariama Visuomenės sveikatos katedros raida 1922–2022 m., pristatomos strateginės mokslinės ir akademinės veiklos kryptys, prisidedančios prie šiuolaikinės visuomenės sveikatos problemų valdymo. Leidinyje supažindinama su visuomenės sveikatos studentų mokslinės veiklos tinklo Medicinos fakultete ištakomis, dabartiniais pasiekimais ir ateities perspektyvomis, aptariama Lietuvos higienistų ir epidemiologų sąjungos bei Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio kraštų higienistų ir epidemiologų veikla, kurios formavimosi įkvėpimas ir lopšys buvo Visuomenės sveikatos katedra.



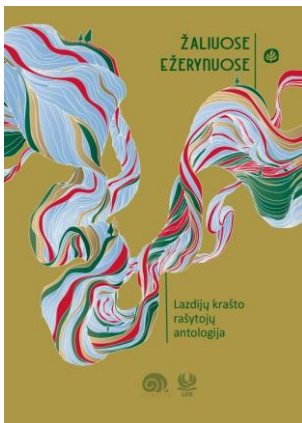
Vitkus, Zigmas. Atminties miškas: Paneriai istorijoje, kultūroje ir politikoje: mokslo monografija. – [Vilnius]: Lapas, [2022]. – 463, [1] p.: iliustr., faks.

Monografijoje pateikiama 80-ies metų laikotarpį aprėpianti Panerių memorialo Holokausto ir visoms nacizmo aukoms atminti „biografija“, kurioje atskleidžiama, kokie aukų atminimo įprasminimo ir politinės panaudos procesai vyko Paneriuose nuo 1944 m. iki šių dienų.



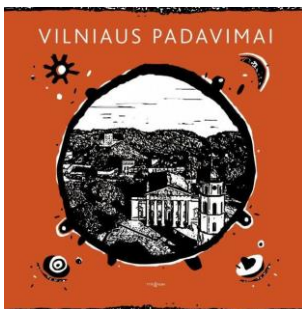
Zelmanavičius, Šolomas. Ger Cedekas. Grafas Potockis iš Vilniaus = Ger Tzedek. Count Potocki of Vilna. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 2022. – 237, [1] p.: iliustr., faks.

Knygoje spausdinama trijų veikslių dramatinė legenda apie Vilniaus grafą Potockį „Ger cedeką“, dėl judaizmo priėmimo sudegintą krikščionių jaunuolių. Leidinyje pateikiamas Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus generalinio direktoriaus dr. Arūno Gelūno įvadinis straipsnis apie litvakų meno atradimus, publikuojamas žydų dailės tyrinėtojos, dailėtyrininkės Vilmos Gradinskaitės tekstas apie pjesės autoriaus Š. Zelmanavičiaus gyvenimą, kūrybą, šios dramos siužetą ir reikšmę. Knyga iliustruota pirmojo šios pjesės leidimo faksimilėmis, Š. Zelmanavičiaus piešiniais.



Žaliuose ežerynuose: Lazdijų krašto rašytojų antologija. – Vilnius, 2022. – 414, [2] p.: iliustr., faks., portr.

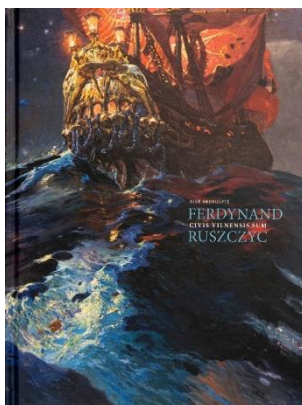
Antologijoje publikuojami XVII–XX a. Lazdijų krašto poetų, prozininkų, dramaturgų, eseistų, literatūros kritikų, vertėjų kūriniai. Leidinyje pateikiamos trumpos antologijos autorių biografijos, nurodomas jų ryšys su vietove.



Žukauskas, Pranas. Vilniaus padavimai / sekdamas Vladislavu Zahorskiu parašė P. Vingis. – Vilnius: Tyto alba, 2022. – 188, [4] p.: iliustr.

Knygoje pasakojama 40 iš kartos į kartą perduodamų istorijų: pagal gydytojo ir istoriko Vladislavo Zahorskiio laiškus P. Vingio atpasakotuose padavimuose atgyja magiškas ir paslaptingas Vilnius. Leidinyje yra skyrius, skirtas Vilniaus istorijai.

LEIDINIAI UŽSIENIO KALBOMIS



Andriulytė, Algė. Ferdynand Ruszczyk: civis vilnensis sum. – Vilnius: Vilnius Academy of Arts Press: Lithuanian National Museum of Art, 2022. – 293, [3] p.: iliustr., faks., portr.

Ferdinando Ruščico (Ferdynand Ruszczyk) meninę veiklą Vilniuje geriausiai apibūdina jo paties žodžiai, pasakyti 1919-aisiais, įkuriant Vilniaus mylėtojų draugiją: Civis vilnensis sum. Tai reiškia: Vilniaus pilietis esu. F. Ruščico pilietiškumas pasireiškė kaip siekis „kelti ir gražinti miestą“ ir geriausiai atsiskleidė piešiant ar tapant miestą, kuriant knygų viršelius, dekoruojant spektaklius, rūpinantis paveldu, organizuojant renginius ar tiesiog kalbant ir rašant apie Vilnių – jo grožį, savitumą ir istoriją. Knygoje ne tik analizuojama F. Ruščico kūryba Vilniuje, bet ir gvildenami jo kilmės, studijų, kūrybos, socialinių ryšių klausimai iki vilnietiškojo periodo: siekiama rekonstruoti svarbiausius gyvenimo įvykius, pateikti juos platesniame dailės, kultūros ir

visuomeninių procesų kontekste. Leidinys gausiai iliustruotas ikonografinė medžiaga: piešiniais, tapybos ir grafikos darbais, spaudiniais, archyvinėmis fotografijomis.



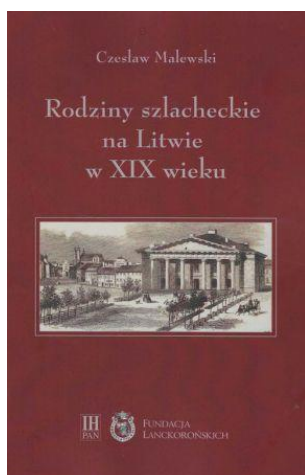
Frejlich, Kamil. Pod przysądem horodnictwa wileńskiego: o jurydyce i jej mieszkańcach w XVII wieku. – Wyd. 1. – Toruń, 2022. – 314 p.: ilustr.

Monografijoje pristatoma XVII a. Vilniaus pilininko jurisdika. Supažindinama su pilininko pareigybės reikšme Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, pateikiamos XVII a. Vilniaus pilininkų biografijos. Leidinyje rašoma apie jurisdikcijos gyventojų kasdienybę, nusikaltimus, aptariamoms teismų bylos.



Leszczyńska, Dominika. Kolejarze z Wileńszczyzny. – Warszawa, 2022. – 136 p.: ilustr., portr., faks., žml.

Knygoje pasakojama apie XIX–XX a. sandūros Vilniaus krašto geležinkelininkų šeimas.



Malewski, Czesław. Rodziny szlacheckie na Litwie w XIX wieku: powiat święciański i trocki. – Warszawa, 2022. – 479 p.: ilustr., vinj., žml.

Knygoje pristatomos XIX a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Švenčionių ir Trakų žemių didikų giminės. Spausdinamas abėcėlinis šeimų, herbų sąrašas, tačiau vietoj ilgų pavadinimų ir giminystės sąrašų autorius pateikia dvarų, kaimelių, didikų rajonų, užėigų pavadinimus. Rašoma apie geografinį bajorų pasiskirstymą Lietuvoje, žemės nuosavybės raidą, socialinį didikų įvaizdį.



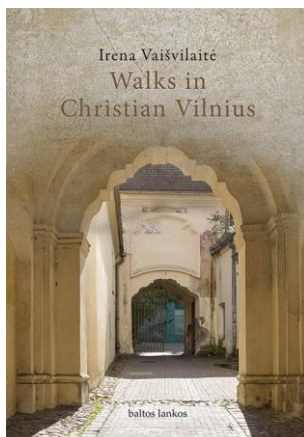
Nowrousian, Schirin. Wilna – Worte = Vilniaus žodžiai: [eilėraščiai]. – [Vilnius]: Hieronymus I-kla, 2022. – 109, [3] p.: iliustr.

„Vilniaus žodžiai“ – tai pagarbos Lietuvos sostinei, jos gyventojams ir pačios Schirin Nowrousian laikui Vilniuje išraiška. Ištisis trejus metus poetė gyveno ir dirbo miesto širdyje, susipažino su daugybe jo žmonių, nenuilstamai klajojo gatvėmis, skersgatviais, kiemais, taip pat po užmiestį ir aplinkines vietas. Kuo įvairiausiai apdainavusi ir pagerbusi Vilnių ir jo žmones, ji užbaigia rinkinį Juodkrantėje, Kuršių nerijoje, atsiradusiu atsisveikinimo tekstu, tarsi savotišku svajingu pažadu apdainuoti daugybę kitų vietų piečiausioje iš Baltijos šalių.



Przybylski, Adam. Operacja wileńska 1919. – Wyd. 1. – Tarnowskie Góry; Polonia, 2022. – 113, [1] p.: portr., žml.

Knygoje pristatomi parengiamieji Vilniaus puolimo veiksmai 1919–1921 m. Lenkijos ir Sovietų Sąjungos karo metu, 1919 m. balandžio mėn. Vilniaus puolimas, Vilniaus gynyba kovojant su sovietų kariuomene.



Vaišvilaitė, Irena. Walks in Christian Vilnius. – Vilnius: „Baltų lankų“ leidyba, [2022]. – 364, [18] p.: iliustr., žml.

Tai nuoseklus kultūrinis vadovas po daugiakonfesinį ir daugiatautį Vilnių. Nuolat pabrėžiama, kad Vilniuje sugyveno krikščionybė, judaizmas ir islamas, tačiau ne tik tai, bet ir ilgalaikė Rytų ir Vakarų, arba graikų ir lotynų, krikščioniškųjų tradicijų kaimynystė Lietuvos sostinėje yra išskirtinė Europoje. Leidinyje kalbama apie Rytų ir Vakarų krikščionybės palikimą ir dabartį Vilniuje, suprantamai atskleidžiamos ir susiejamos su šių dienų patirtimi pamirštos arba dabarties kasdienybei tolimos kultūros vertybių prasmės. Knyga siekiama atgaivinti pasivaikščiojimų žanrą ir urbanistiniame Vilniaus audinyje išskirti su religiniu miesto gyvenimu susijusias temas. Pasivaikščiojimų žanras turėtų skaitytoją įspėti ir apie kitą knygos savitumą – tai ne žinynas, o asmenišką pasakojimą, kuriame nestinga įspūdžių, nuomonių ir prisiminimų.